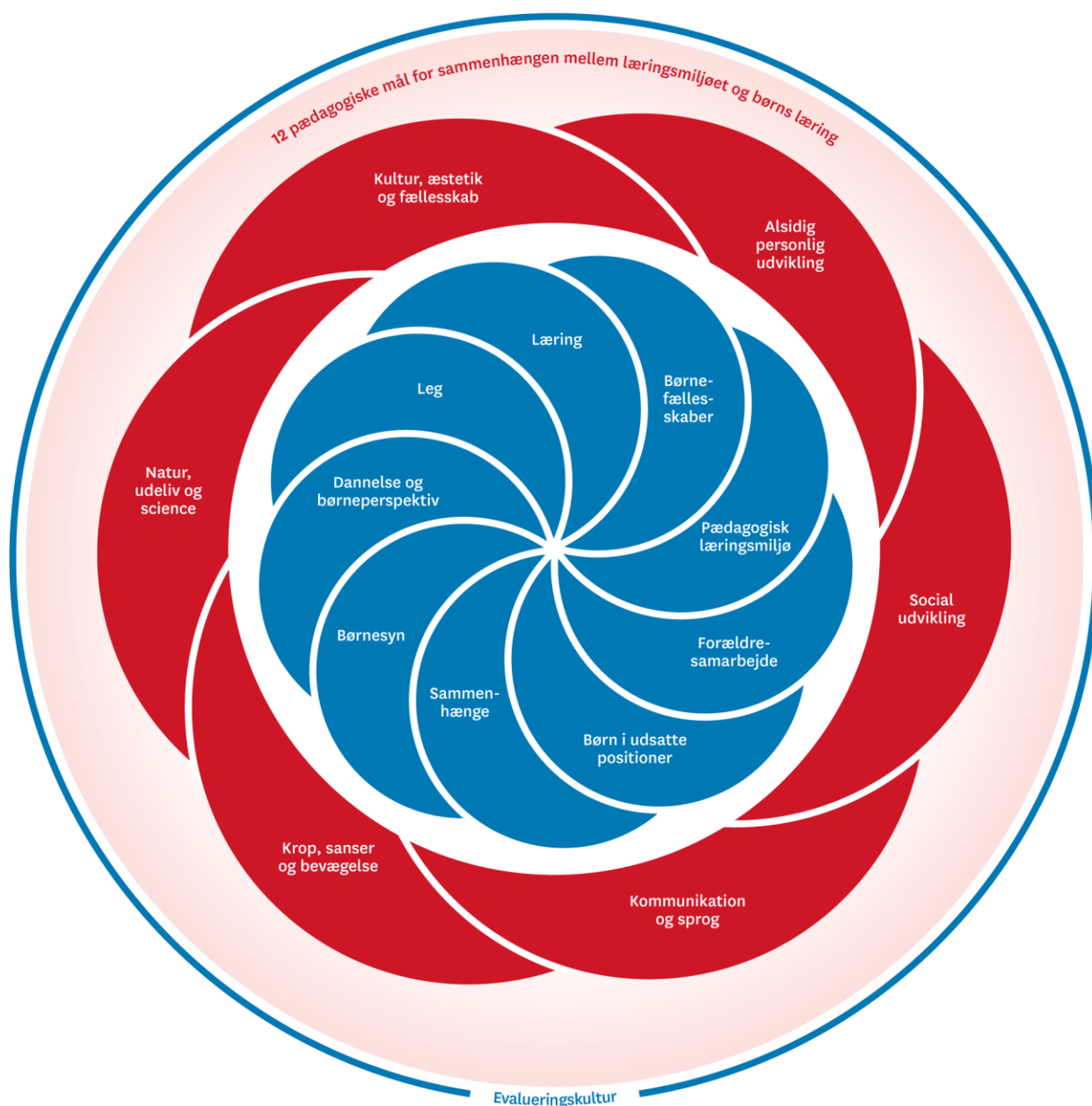

Pædagogisk læreplan for Solsikken, Sdr. Felding 2020

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan er udarbejdet med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i publikationen [Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold.](#)

Hvem er vi?

Solsikken er en integreret institution beliggende i det velfungerende landsbysamfund, Sdr. Felding. Institutionen er fællesledet med Sdr. Felding Skole og SFO'en Fristedet, men hører til på egen matrikel og huser en børnehaveafdeling med ca. 60 børnehavebørn og en vuggestueafdeling med op til 14-18 vuggestuebørn. En gang ugentligt lægger vi lokaler til dagplejens halvdagslegestue. Vi arbejder kontinuerligt på et endnu tættere pædagogisk samarbejde med forældre, dagpleje, indskoling og SFO.

Solsikken har til huse i et rummeligt hus med stueopdeling og gode fællesarealer og værksteder. Børnene er opdelt i en vuggestuegruppe, to aldersblandede grupper af tre-fireårige børn, samt en førskolegruppe. Udenfor har vi en stor legeplads med masser af beplantning og legekroge.

I Solsikken arbejder vi struktureret, databaseret og vidensinformeret med udgangspunkt i de nye styrkede læreplaner, Herning Kommunes årsmål og fælles børne og unge-syn, samt efter principperne i Herning Model Dagtilbud.

Pædagogisk grundlag

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag.”

”Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark.”

”De centrale elementer er:

- **Børnesyn.** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv.** Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- **Sammenhæng til børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.”

”Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.”

”Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 14

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

---

Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

Det at være barn har en værdi i sig selv. Vi anerkender, at barnet altid er på vej et nyt sted hen i sin udvikling, og at vi har et medansvar for at forberede barnet på dette. Men vi forstår også, at barnets ret til et godt børneliv kræver en respekt for og et fokus på nuet og den virkelighed, som barnet oplever hver eneste dag. At blive set, forstået og føle sig værdsat som barn, kræver anerkendende voksne som har lyst til og mulighed for at gå i øjenhøjde med børnene for at udforske, hvad der har værdi og er på spil for det enkelte barn. Det kræver også kreative voksne, som evner at skabe gode muligheder for at barnets perspektiv bliver foldet ud og bliver brugt i organisationen af det pædagogiske læringsmiljø omkring barnet. Og ikke mindst kræver det nærværende voksne, som forstår at det gode børneliv helt grundlæggende er betinget af trygge relationer til både voksne og andre børn, samt en overskuelig hverdag med forudsigelige rutiner.

I Solsikken arbejder vi derfor bl.a. systematisk med at undersøge barnets perspektiv og med at inddrage børnene i planlægningen af aktiviteter. Det gør vi fx når vi bruger det som børnene er optagede af, som udgangspunkt for valget af aktiviteter i planlagte læringsforløb, og når vi gennem dialogen med det enkelte barn inviterer det til at mærke og udtrykke sig selv. De trygge relationer og den overskuelige hverdag sikrer vi gennem opretholdelsen af faste rutiner og ved at prioritere gode overgange og kendte voksne, som følger med barnet gennem børnehavetiden.

Leg og læring hænger uløseligt sammen. Det gør de fordi barnets læring sker gennem konkrete oplevelser med kroppen og med følelserne. Børn har brug for at forholde sig sanseligt og aktivt til egen læring, og dette sker allerbedst ved at få lov til selv at undersøge, eksperimentere og lege. Det gælder uanset, om barnet skal lære sociale spilleregler, som fx at vente på tur, eller om det skal lære selv at tage støvler på, eller om det skal lære bogstavernes lyde at kende. Derfor prioriterer vi legen højt i Solsikken. Ikke kun som et frirum for børnene, men også som et pædagogisk redskab til at opnå læringsmål. Det foregår fx som understøttet leg (hvor den voksne deltager og guider) eller ved at den voksne rammesætter; dvs. fx finder særlige effekter frem, som kan være med til at skabe lege med særligt indhold (se mere under 'Pædagogiske læringsmiljøer').

Vi er bevidste om, at børn ikke kun lærer af voksne, men i høj grad også lærer af hinanden. Vi er også bevidste om, at børn er forskellige og derfor heller ikke altid kan behandles ens. Men vi ved, at alle børn har brug for at føle sig som en del af et fællesskab. Derfor tilrettelægger vi en del af vores aktiviteter som arbejde i mindre grupper, hvor vi på forhånd har overvejet hvordan fællesskabet børnene imellem får de bedste muligheder, og hvor det enkelte barns måde at lære på bedre kan tilgodeses. Efterhånden som børnene i løbet af deres institutionstid bliver trygge i de mindre fællesskaber, giver vi dem muligheder for at opleve og erfare i de større fællesskaber; fx til fredagssamlingen for hele Solsikken og senere ved at besøge skole og SFO og ved at deltage i arrangementer på tværs af kommunen.

Pædagogisk læringsmiljø

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 22-23

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?

Det pædagogiske læringsmiljø er tilstede omkring vores børn igennem hele dagen og er et udtryk for både vores fysiske indretning af institutionen, vores struktur, vores organisering og valg af pædagogiske aktiviteter, vores pædagogiske tilgang til børnene og samarbejdet med forældrene. Alle disse faktorer udgør det grundlag, som børnene skal trives og udvikles ud fra, og derfor skal disse faktorer også i så høj grad som mulig tage udgangspunkt i børnenes behov.

Børn er forskellige, men alle skal have mulighed for at indgå i fællesskaber og venskaber, der understøtter udvikling og læring. I Herning Kommune skal alle børn og unge gennem leg, bevægelse og læring have mulighed for at udfordre sig selv og udforske deres verden. Kreative, nysgerrige og sunde børn og unge er mere tilbøjelige til at lære, specielt når de samtidig synes, at det er sjovt, når de leger og trives. I Solsikken arbejder vi kontinuerligt på at tilpasse og forbedre det pædagogiske læringsmiljø så det modsvarer børnegruppens behov. Det kan eksempelvis opleves således:

Fysisk indretning og struktur: I Solsikken er alle børn tilknyttet en basisgruppe med egen stue og faste, primære voksne. Stuen er indrettet med fleksible møbler, så den nemt kan skabes plads til både uforstyrret leg i mindre grupper, og fælles aktiviteter for større børn. Valget af legetøj, materialer og udsmykning udskiftes løbende, så de modsvarer både børnenes udviklingsniveau og interesser, og samtidig understøtter arbejdet med de læringsmål, som gruppen arbejder med. Dette samme gør sig gældende for vores fællesområder og værksteder. En fast dagsrutine og tydelige værdisæt og regler, som er visuelt understøttet, giver børnene både overblik, tryghed og deraf også mulighed for fordybelse i leg og andre læringsaktiviteter.

Organisering og valg af aktiviteter: I Solsikken indsamler vi løbende data om det enkelte barns udvikling og trivsel. Det sker bl.a. gennem dialogprofilerne, som vi udarbejder tre gange årligt på hvert enkelt børnehavebarn, og gennem forskellige sprogtest og vurderinger på alle børn. De data, som vi indsamler, bruger vi til at bestemme læringsmål for børnene. På den måde sikrer vi os, at vores pædagogiske indsats ligger der, hvor børnenes behov er, og hvor vi bedst supplerer forældrene.

Arbejdet henimod læringsmålene sker på flere niveauer. Først og fremmest sker det gennem tilrettelagte læringsforløb, som børnene selv er med til at bestemme indholdet i. Børnenes input i de tilrettelagte læringsforløb sker både ved at inddrage børnene i demokratiske processer undervejs i planlægningen, men også ved at give tid og rum til at følge børnenes spor, når de bliver optage-

de af noget. Her er undersøgelserne, eksperimenterne og legen rigtig meget i centrum. Foruden arbejdet med læringsmål i de tilrettelagte læringsforløb, arbejdes der løbende med læringsmål gennem hele dagen i alle de situationer, som de voksne kan planlægge; fx ved frokosten, i garderoben, på legepladsen eller ved tilbagevendende traditioner. Her er det typisk læringsmål, der omhandler barnets sprog, sociale kompetencer og selvstændighed, der er mest i spil. I alle læringsituationer bruger vi aktivt det, at børnene er forskellige og har forskellige styrker og udfordringer. Det gør vi bl.a. ved at bruge rollemønstre og ved at være tydelige i at vores anerkendelse, når børnene hjælper hinanden.

Vores pædagogiske tilgang: I Solsikken er alle fastansatte voksne uddannet i Herning Model Dagtilbud; et kommunalt tilpasset pædagogisk program, der bygger på principperne fra konceptet "De utrolige år". Herning Model Dagtilbud fordrer en pædagogisk tilgang, som er kendetegnet ved et stærkt fokus på betydningen af den positive og anerkendende relation mellem barn og voksen, benyttelsen af proaktive strategier, masser af opmærksomhed, ros og opmuntring. Barnet opleves som kompetent og samarbejdsvilligt; - dvs. vi tror på, at barnet altid gør sit bedste i den givne situation.

Et barn i udfordringer vil altid gennem en professionel tilgang modtage den støtte der er behov for, vurderet ud fra den samlede kontekst. Dette gøres ved at gå på opdagelse i barnets hverdag i daginstitutionen evt. også i samarbejde med forældrene hvor hjemmet drages ind. Dette kan fx kalde på en indsats, der styrker barnets relationskompetencer i forhold til børnefællesskabet ved at kaste fokus på barnets følelsesmæssige kompetencer, eller ved en justering i læringsmiljøet.

Samarbejde med forældre om børns læring

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 24-25

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

I Solsikken opfatter og anerkender vi forældrene som vores vigtigste samarbejdspartnere, når det handler om det enkelte barns trivsel, læring og udvikling. Forældrene har det største kendskab til lige præcis deres eget barn og har særlige muligheder for at tilbyde barnet samvær og læring én til én. Som fagpersoner har vi derimod viden om vuggestue- og børnehavebarnets generelle udvikling, trivsel og læring, og helt særlige muligheder for at tilbyde barnet erfaringer i det lidt større fællesskab. De to perspektiver er lige vigtige, - ikke kun, når barnet er udfordret og der er en særlig indsats i gang, men også i alle de helt almindelige læringsammenhænge. Derfor involverer vi også forældrene i det trivsels- og læringsarbejde, som foregår i institutionen; fx ved at udlevere læringsmål og aktivitetsplaner, og ved at invitere forældre til at bidrage med viden eller effekter i tilrettelagte læringsforløb. Vi orienterer løbende forældrene om det, der foregår i børnegruppen og vejleder i, hvordan læringen kan understøttes hjemme.

Det gode forældresamarbejde sker både gennem den daglige kontakt ved aflevering og afhentning, og gennem skriftlig kommunikation på Nembarn, - vores digitale platform. Desuden sker det gode forældresamarbejde gennem årlige arrangementer (som fx forældremøder), gennem forældregruppens engagement i bestyrelse, forældreråd og trivselsråd og gennem forældresamtaler.

Et godt forældresamarbejde omhandler i øvrigt også fællesskabet forældrene imellem. I Solsikken er der derfor trivselsforældre tilknyttet hver børnegruppe. Trivselsforældrene planlægger sociale arrangementer for børnegruppens forældre, fordi vi ved, at positive relationer mellem forældre er en forudsætning for gode fællesskaber blandt børnene.

Børn i udsatte positioner

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 26

Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

Alle børn kan i kortere eller længere perioder komme til at befinde sig i en udsat position. Udsathed kan handle om mange forskellige ting; et barn kan fx have et fysisk eller kognitivt handicap, det kan være en del af en familie, som har begrænsede ressourcer eller det kan være påvirket af sygdom, død eller skilsmisse i den nærmeste familie. Uanset arten og omfanget af udsathed, kan et barn i en udsat position have brug for en særlig pædagogisk indsats for fortsat at kunne trives, lære og udvikle sig.

I Solsikken har alle børn tilknyttet en primærpædagog, som er den der har det overordnede ansvar for, at barnets trivsel, læring og udvikling understøttes. Primærpædagogen er også forældrenes nærmeste samarbejdspartner og også den, som sørger for, at institutionens øvrige medarbejdere orienteres om et barns udsathed og de eventuelle særlige pædagogiske indsatser, som udsathed kan give anledning til.

I Solsikken informeres forældrene allerede ved barnets start i institutionen om hvilke forventninger vi har til dem og vores samarbejde, og hvad de kan forvente fra institutionen. Et barn i en udsat position vil ofte opføre sig anderledes i institutionen end det plejer, eller anderledes end sine jævnaldrende; Barnet er måske ked af det og mere indadvendt, kommer ofte i konflikt med andre børn og voksne, eller måske trækker det sig fra bestemte aktiviteter, som det har svært ved. Barnet kan også opføre sig som vanligt i institutionen, men til gengæld reagere anderledes hjemme. I alle tilfælde er det vigtigt, at primærpædagogen og forældrene får delt deres oplevelser og tanker, og at der laves en pædagogisk indsats for at få barnet i trivsel og udvikling igen.

Solsikken har egen AKT-pædagog ansat (en pædagog med særlig uddannelse omhandlende Adfærd, Kontakt og Trivsel) og mange gange finder forældre og pædagoger i fællesskab selv ud af, hvad der udfordrer barnet, og hvilken indsats der skal til, for at hjælpe det. Andre gange må vi have hjælp fra andre faggrupper. I Solsikken har vi et tæt samarbejde med sundhedsplejerske, psykolog, socialrådgiver og talehørerekonsulent, som vi både kan trække på i forhold til faglig sparring og til konkret hjælp.

Særlige pædagogiske indsatser kan være af forskelligt omfang. Nogle indsatser er relativt kortvarige og omhandler specifikke udfordringer; det kan fx være når et barn med sproglige vanskeligheder bliver udfordret i sine legerelationer, og for en periode får særlig sprogundervisning. Eller når et barn, som er følelsesmæssigt påvirket af en skilsmisse, pludselig ikke kan rumme at give plads til andre børn i legen, og for en tid har brug for særlig opmærksomhed fra sin yndlingsvoksen. Andre indsatser er længerevarende; det kan fx være når et barn har et handicap eller en diagnose, som kræver hjælpemidler eller en særlig pædagogisk støtte, for at kunne trives og udvikle sig i fællesskabet med andre i institutionen. Eller det kan være hvis forhold i familien gør det svært for barnet at have et stabilt fremmøde i institutionen, og derfor har brug for særlig støtte til at forblive en del af børnefællesskabet i gruppen. Den særlige pædagogiske ind-

sats kan også handle om at indrette grupperummet på en måde, som giver barnet i en udsat position bedre forudsætninger for at deltage i fællesskabet. Eller at tilrettelægge aktiviteter i mindre grupper, som barnet føler sig tryggere i.

Sammenhæng til børnehaveklassen

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 27

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen? (Dette spørgsmål gælder kun dagtilbud med børn i den relevante aldersgruppe.)

I Solsikken samler vi førskolegruppen efter sommerferien året før skolestart. Dette gør vi dels for at styrke de indbyrdes relationer mellem børnene før overgangen til skolen, og dels for at gøre det lettere at målrette læringsarbejdet for gruppen den sidste tid i børnehaven.

Læringsmiljøet tilrettelægges stort set på samme måde, som for de øvrige børn i dagtilbuddet (se beskrivelsen s. 5-8), - dog vægtes børnenes erfaringsdannelse i demokratiske processer typisk højere for at understøtte børnenes oplevelse af ansvar for eget liv og læring.

Solsikken indgår i en fællesledet institution sammen med Sønder Felding Skole og skolefritidsordningen Fristedet, som begge ligger fysisk tæt på børnehaven. Solsikkens førskolebørn overgår til SFO pr. 1. juni.

De læringsforløb, som der er arbejdet med i førskolegruppen, deles med skole og SFO for at give børnenes nye voksne de bedste muligheder for at planlægge læringsforløb, der ligger i umiddelbar forlængelse af den læring, som børnene allerede har tilegnet sig i børnehaven.

I løbet af førskolebørnenes sidste år i børnehaven indgår de desuden i et udvidet samarbejde med indskoling og SFO. Samarbejdet foregår bl.a. gennem udveksling af medarbejdere i børnehaven, SFO og børnehaveklasse, ved besøg i og fra både SFOen og børnehaveklassen; fx benytter førskolegruppen SFOens lokaler, førskolebørnene besøger O.klasse i deres legetime, og O. klasse kommer på besøg til gensynsfest i børnehaven.

I løbet af foråret udarbejder pædagoger og forældre i fællesskab Goddag og Farvel-profiler på alle førskolebørn. Profilerne drøftes ved forældresamtaler, hvor der også kan aftales individuelle mål for enkelte børn, som har brug for lidt hjælp til at blive helt klar til skolen. Særlige pædagogiske indsatser omkring børn i udsatte positioner overleveres særskilt, og ofte inviteres skole og evt. SFO med til samarbejds møderne omkring barnet allerede med fra starten af førskoleåret. På den måde sikrer vi både overlevering af vigtig viden og trygheden for forældrene.

Desuden overleveres den samlede førskolegruppes profil til skole og SFO umiddelbart op til SFO-start.

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

Inddragelse af lokalsamfundet

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

Sønder Felding er en mindre landsby med færre kulturelle tilbud end de fleste større byer. Det betyder, at børnenes omverdensforståelse og muligheder for at opleve anderledes kultur end hjemmets, indimellem fordrer, at vi bevæger os udenfor landsbygrænsen. Solsikkens børn møder dog lokalsamfundet flere gange i løbet af deres tid i vuggestue og børnehave. Det sker til dels gennem de årligt tilbagevendende traditioner som fx kirkebesøget til jul, sangdagen på plejehjemmet, besøget fra den lokale folkedanserforening og deltagelsen i den tværkommunale Forårskoncert. Traditionerne har både til formål at give børnene oplevelsen af at være en del af større fællesskaber, at formidle lokalkultur og at etablere generationsmøder.

Foruden de tilbagevendende traditioner inddrages lokalsamfundet i børnenes læringsmiljøer, når børnene i forbindelse med de tilrettelagte læringsforløb fx besøger vandværket, genbrugspladsen, biblioteket eller den lokale brugsforening.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

”Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal indtages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 30

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

Solsikken skal være et rart sted at komme og et rart sted at være. Det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø omhandler børnenes oplevelse af og indflydelse på de omgivelser, som de bevæger sig i både i vuggestuen og børnehaven.

I Solsikken arbejder vi kontinuerligt på at tilpasse børnemiljøet til de behov, som vi ser blandt børnene. Det betyder, at børnemiljøet er dynamisk og ændrer sig i takt med fx aktuelle læringsforløb, årstiden, aldersgruppen eller særlige interesser blandt børnene. Derfor vil legetøjet, møblernes placering og udsmykningen også løbende skiftes ud/ændres, så det matcher det, der rører sig i børnegruppen.

Vores hus er indrettet sådan, at alle børn har et fysisk tilhørssted, - et grupperum - og at alle børn har adgang til en række fællesarealer. Især i grupperummet vil vi gerne give børnene en oplevelse af tryghed og overskuelighed, og derfor indretter vi med fokus på orden, lyd-dæmpning og mindre kroge, hvori børn og voksne kan fordybe sig i legen. Især for nye børnehavebørn har det positiv og tryghedsskabende effekt at have et grupperum. Udsmykningen på væggene signalerer barnets tilhørsforhold i gruppen eller gode fælles oplevelser, som understøtter fællesskabet blandt børnene. En del af udsmykningen anviser også den adfærd, som vi gerne vil se; fx hvordan man er en god kammerat eller hvordan tingene skal lægges på plads efter brug.

Det samme gør sig gældende på vores fællesarealerne. Vi indretter fællesarealerne med øje for, at børnene både har brug for at være fysisk aktive, kreative og eksperimenterende. Derfor har vi fx prioriteret en motoriksal, et værksted og et lokale, der inspirerer til nysgerrighed på science. Også her udsmykker vi ligeledes med handlingsanvisende billeder for god social adfærd, så det bliver tydeligt for børnene, hvad der forventes af dem.

I hverdagen værner vi om de fysiske rammer ved at have opmærksomhed på at børnene lærer at passe på vores fælles ting, holde orden, gå på gangen og bruge stillestemme. Og vi hjælper dem til fordybelse ved at skærme og/eller afgrænse legen fysisk.

Børnenes stemme i forhold til indretningen af børnemiljøet kommer i spil på forskellige måder afhængigt af børnenes udviklingsniveau. Børnene inddrages fx ved at de voksne undersøger børnenes oplevelser af børnemiljøet og deres ønsker til indretning, indkøb af materialer, legetøj mm.

De seks læreplanstemaer

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 32

Alsidig personlig udvikling

”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Arbejdet med at understøtte barnets alsidige personlige udvikling indebærer ikke kun at barnet gives mulighed for at udvikle en stærk og positiv selvopfattelse. Det fordrer også, at vi har et fagligt fokus på at give barnet muligheder for at opnå engagement, gåpåmod, livsduelighed og kompetencer til deltagelse i de fællesskaber, som det indgår i. Vi kalder det barnets dannelse.

I Solsikken arbejder vi bl.a. med børnenes engagement gennem opbygningen af positive og betydningsfulde relationer, og gennem inddragelse i beslutninger, der vedrører barnet og dets hverdag. Vores børn skal kunne mærke, at de hver især er vigtige for nogle andre, og at deres stemme og oplevelser har betydning. Fordi der i både vuggestue og børnehave i dag er mange børn

og få voksne, så er det desto endnu mere vigtigt, at de voksne møder barnet anerkendende og med oprigtig omsorg og nysgerrighed på dets oplevelser, virkelighedsopfattelse og selvforståelse. Vi voksne skal hjælpe børnene til at kunne lade sig inspirere, forundre og forfølge det, som barnet er optaget af, så det får gåpåmod og lærer at se sig selv som et lærende individ med masser af muligheder for at være aktiv medskabere af sit eget liv. Derfor er arbejdet vi i Solsikken fx meget bevidst med at italesætte og understøtte barnets gode valg og at synliggøre barnets egen udvikling. Det sker fx når vi evaluerer læringsforløb sammen med børnene, og tydeliggør den udvikling, som både det enkelte barn og gruppen gennemgår.

At opnå livsduelighed – at kunne håndtere livet og alle dets glæder og udfordringer – fordrer først og fremmest, at barnet lærer sig selv godt at kende og udvikler selvstændighed og robusthed. Derfor lader vi så vidt muligt barnet klare de opgaver på egen hånd, som det kan, og derfor stiller vi krav til børnene, som vi ved, at de kan opleve succes ved at indfri. Robusthed handler bl.a. om at kunne håndtere modgang og konflikter, og derfor prioriterer vi også at arbejde med ihærdighed, og anerkende det tydeligt, når barnet lykkes med noget, som det har øvet sig på.

At opnå livsduelighed kræver også, at barnet lærer at begå sig i forpligtende fællesskaber med andre mennesker – også mennesker, som er anderledes end det selv. Forskning viser nemlig, at jo bedre børn lærer at klare sig i fællesskaber præget af diversitet og forskellighed, jo bedre muligheder får børnene for at opnå alsidige kompetencer, og jo bedre lykkes de senere i både uddannelse og arbejdsliv.

At understøtte børnenes evne til at klare sig godt i fællesskaber præget af forskellighed kræver, at vi bl.a. arbejder med at understøtte børnenes naturlige åbenhed overfor det ukendte, samtidig med, at vi lærer dem at praktisere de kulturelle normer og værdier, som vores samfund og institution bygger på. Vores børn skal opleve tillid, empati og gensidig respekt i mødet med andre mennesker for på den måde selv kunne udvise det samme. Derfor går vi foran i forhold til at anerkende forskellighed og understøtte den livsanskuelse, hvor det at vi som mennesker besidder forskellige egenskaber, historier, sprog og traditioner anerkendes som styrker ind i vores fællesskab.

Social udvikling

”Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Herning Kommunes målsætning ”Alle skal være en del af fællesskabet” afspejler forståelsen af, at barnets oplevelse af at høre til, og at have noget sammen med nogen, er en vigtig forudsætning for at kunne trives og for at kunne udvikle sig. Men at kunne opnå relationer til andre og at kunne indgå i fællesskaber kommer ikke bare af sig selv, - det kræver først og fremmest, at barnet har udviklet empati, dvs evnen til at mærke egne følelser og kunne sætte sig i andres sted. Det kræver ligeledes, at barnet har adgang til fællesskaber, hvor det har reel mulighed for at øve sig og blive god til samspil med andre.

Solsikkens børn udvikler egne empatiske evner i mødet med empatiske voksne, - fagpersonale såvel som forældre – og i mødet med andre empatiske børn. Vores tilgang er indfølelse, beskrivende, anerkendende og handlingsanvisende; dvs. vi hjælper barnet med at identificere de følelser, som det oplever i løbet af dagen og vi giver følelsen navn; dvs vi hjælper til at skabe et fælles sprog om det, som barnet mærker inde i kroppen. Og så hjælper vi barnet med at rumme følelsen og agere passende på den med respekt for andre.

At være anerkendende handler om at give følelser legitimitet uden at gøre barnet forkert, selvom dets adfærd måske ikke er hensigtsmæssig. Derfor vil man i Solsikken kunne høre os sige ting som: ”Jeg kan se, at du bliver vred på Jesper når han ikke vil give dig bilen, og det kan jeg godt forstå. Men jeg vil gerne have, at du ikke slår på Jesper, når du bliver vred, for det gør ondt på ham, - prøv at se, hvor ked af det, han er blevet. Hvordan tror du, at vi kan hjælpe ham?”.

Barnets sociale kompetencer udvikles i fællesskab med andre mennesker. For børn foregår størstedelen af udviklingen gennem legen, som er den vigtigste del af børnenes fællesskaber. Som voksne har vi derfor en vigtig opgave i at sørge for, at alle børn har adgang og deltagelsesmuligheder i legefællesskaber i institutionen. Det kan fx ske ved at stille legematerialer til rådighed, som indbyder til fælleslege. Det kan også handle om at synliggøre det enkelte barns gode bidrag til legen. Eller det kan handle om at lære børnene hvordan de skal forhandle i leg og i konflikter.

Kommunikation og sprog

”Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtilegnelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

I Solsikken er børnegruppen bl.a. kendetegnet ved repræsentationen af flere forskellige nationaliteter, samt af et dagligdags sprog med en del dialekt. Vi hylder begge disse kendetegn som positive udtryk for social diversitet, men de tydeliggør behovet for at vi arbejder fokuseret med børnenes sproglige udvikling hver eneste dag.

Børn lærer primært gennem leg og altid i fællesskab med andre. Derfor er det en stor del af den pædagogiske opgave i Solsikken at tilrettelægge leg og aktiviteter, som udfordrer barnet i forhold til at lære nye ord og bruge sproget aktivt. Og som også tager højde for, at nogle børn starter i institution helt uden forudgående danskundskaber. Dette gør vi bl.a. ved at:

- gå foran som sproglige rollemodeller (vi inviterer til dialog, taler tydeligt, spørger uddybende, justerer i forhold til barnets sproglige niveau osv)
- tilrettelægge leg og aktiviteter som sikrer deltagelse på tværs af sproglige niveauer (fx fælleslege, sanglege, rim og remser, spil osv)
- skabe muligheder for fordybelse i legen og dialog blandt få børn (fx ved at skabe mindre legekroge med tydeligt legemiljø – dukkekrog/dinohjørne/biltæppe)
- støtte sprogfattige børn i deres udtryk, fx ved at sætte ord på intentioner, handlinger og oplevelser i samværet med andre børn og voksne.
- arbejde målrettet med fokusord (som deles med forældrene og er bestemte ord, som relaterer sig til det tema, som der arbejdes med i gruppen)
- arbejde målrettet med tidligt skriftsprog (vi præsenterer børnene for det skrevne ord igennem hver-

dagen og understøtter lysten til leg med bogstaver og 'legeskrivning')

- stille relevante bøger til rådighed for børnegruppen og prioritere dialogisk højtlesning (vi får løbende udskiftet bøger i biblioteksdepot og sprogvejleder laver selv boghæfter til dialogisk læsning)
- give børnene adgang til både papir og skriveredskaber, lave 'papirbøger' og ordkort, som der kan skrives efter (fx med fokusord eller børnenes navne på)
- at lave sproggrupper med børn, som har dansk som andetsprog (børnene samles om bl.a. dialogisk læsning to gange ugentligt – en særligt sproguddannet pædagog står for dette) ,

Oplever vi børn med særlige sproglige udfordringer, fx udtalevanskeligheder, henviser og samarbejder vi altid med den kommunale tale-høre-konsulent. Denne kommer ugentligt i Solsikken og varetager sprogundersøgning for børn med særlige sproglige udfordringer.

Solsikken har en sprogansvarlig pædagog ansat, som har særlig uddannelse i børns sprogtilegnelse. Hele institutionen deltog desuden i 2018-19 i forskningsprojektet 'Vi lærer sprog', som gav personalegruppen særlig viden og erfaring med at arbejde målrettet med børns sprogtilegnelse.

I Solsikken vurderes alle børns sprog ved institutionsstart og når barnet er hhv. ca. 2 år, 3 år og 5,5 år. Har barnet særlige sproglige vanskeligheder vurderes det yderligere i forbindelse med eventuelle sproglige indsatser.

Krop, sanser og bevægelse

”Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen”.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42-43

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Barnet lærer først og fremmest gennem kroppen og sanserne; Man kan måske sige, at barnet ER i kroppen. Det betyder, at vi i Solsikken må tage højde for dette både når vi arbejder med børnenes trivsel og deres læring og udvikling.

Når barnet får mulighed for at bruge kroppen, så får det de bedste muligheder for at mærke og erfare verdenen ved hjælp af alle sanserne; både de motoriske grundsanser og også syns, høre, føle og smags-sansen. Jo flere sanser barnet får mulighed for at bruge, jo mere nuanceret et billede får det af omverdenen og jo lettere får barnet ved at forstå sammenhængene mellem forskellige elementer.

Jo mere barnet får lov at bruge kroppen, jo bedre bliver barnets generelle udvikling også. I dag ved vi fx at barnets sproglige udvikling i høj grad hænger sammen med dets motoriske udvikling, og at børn, som får mulighed for at udvikle en stærk grundmotorik og som bruger kroppen i løbet af dagen tilegner sig og lagrer ny viden bedre.

Børn, som er motorisk godt med, er også mere tilbøjelige til at deltage i flere forskellige lege og får derved bedre forudsætninger for samvær med flere forskellige børn og adgang til flere fællesskaber.

Børn, som får lov til at bruge kroppen, lærer både den og sig selv bedre at kende, tør kaste sig ud i mere og får derved også mulighed for at opleve flere succeser end børn, som ikke tilbydes samme bevægelsesmæssige udfoldelsesmuligheder. Børn, som er i god fysisk trivsel får desuden gode forudsætninger for et voksenliv i fysisk trivsel.

Det betyder, at vi i Solsikken er opmærksomme på at tilbyde børnene forskellige muligheder for at bruge kroppen og sanserne i løbet af dagen i vuggestuen og i børnehaven – både i leg og i mere strukturerede læringssituationer. Det gør vi fx ved at:

- Indrette læringsmiljøet og tilrettelægge aktiviteter, som indbyder til forskellige sensoriske oplevelser (fx have sandkasse, motorikmiljø og hængekøje i vuggestuen, tilbyde leg med vand, mudder og

modellervoks, bruge forskellige former for lyd og musik, bage, lave mad osv)

- Indrette rum og tilrettelægge aktiviteter, som giver børnene lyst til og mulighed for at bruge og udfordre kroppen aktivt (fx motoriksalen og legepladsen, men også ved fx at prioritere bevægelseslege i samlingen og i tilrettelagte læringsforløb)
- Indrette rum og tilrettelægge aktiviteter, som giver børnene lyst til og mulighed for at give kroppen ro (fx i stillerum, mindre legekroge, i forskellige aktiviteter ved bordet og ved børnemassage)
- Tilrettelægge læringsforløb og aktiviteter, som giver børnene en grundforståelse for kroppens behov og funktioner (fx ved at arbejde med forskellige sundhedsaspekter fx motion, sund/usund mad, miljø osv)

Natur, udeliv og science

”Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44-45

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Howdan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

I Solsikken er vi heldige at have rigtigt gode udearealer med kuperet terræn og masser af beplantning. Legepladsen indbyder til leg med naturmaterialer og giver fantastiske muligheder for positive sanseoplevelser og brug af fantasien. Foruden gynger, mooncars og klatrestativer, som især giver børnene gode muligheder for at udfordre sig selv motorisk, så er legepladsen også indrettet, så den giver gode muligheder for sanseoplevelser med fx sand, mudder, ild og vand.

Fordi legepladsen er så stor og rigt beplantet er den også et oplagt sted at arbejde med børnenes naturforståelse, forståelse for sammenhænge og med begreber som bæredygtighed. Her er det nemt at følge årstiderne og deres indvirkning på naturen, og her er det oplagt at arbejde med kompost og genbrugsprojekter, insektboer, regnvandsopsamling, kartoffelspiring, ormekasser mm. Ikke langt fra Solsikken har vi både skov, å og halmhus som vi indimellem benytter os af, men som udgangspunkt rummer institutionen i sig selv rigtig gode muligheder for at arbejde med læreplanstemaet Natur, udeliv og science.

Mødet med naturen og naturens fænomener giver særligt oplagte muligheder for at være nysgerrig på og undersøge matematiske begreber som fx talforståelse, vægt/massefylde og størrelsesforhold. Børn og voksne kan fx være nysgerrige på at finde ud af hvor meget regn, der egentlig falder, hvor meget et kilo visne blade egentlig fylder eller hvor højt et træ egentligt kan blive. Denne nysgerrighed følger ofte med ind i institutionen, og vi har derfor indrettet et rum indenfor, som giver gode muligheder for at arbejde med projekter løbende, der hvor pladsen måske ikke er til det i grupperummet eller hvor kreative processer kræver, at noget får lov til at stå en rum tid. Science-rummet er således indrettet som kreativt værksted, men med fokus på, at materialer, udsmykning og effekter herinde skal give børnene stof til forundring og lyst til at eksperimentere med forskellige matematiske begreber, farver, former og materialer. Her findes fx forskellige vægte, måleredskaber, metaldetektorer, fagbøger, kamera til stop-motionfilm osv. Rummet er under stadig udvikling.

Kultur, æstetik og fællesskab

”Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46-47

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Howdan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

I Solsikken arbejdes der ud fra et fælles formuleret dannelsesprincip, der har til hensigt at sikre, at alle børn præsenteres overfor grundlæggende demokratiske værdier og får mulighed for at opnå kompetencer til at navigere i de sociale og kulturelle fællesskaber, som barnet er og bliver en del af i løbet af den tid, det går i vuggestue, børnehave og skole i Sdr. Felding. En del af dette arbejde sker konkret ved at give børnene muligheder for at deltage i traditioner, som typisk går på tværs af generationer, - en anden del handler om at være tydelige formidlere af de grundlæggende værdier og normer, som vores dagligdag og omgang med hinanden bygger på.

I Solsikken opretholder vi derfor en række tilbagevendende traditioner som fx jul, fastelavn, påske og Skt. Hans, da disse kulturelle markører er med til at sætte rammerne for fælles oplevelser med det omkringliggende samfund. Hvordan der arbejdes med de tilbagevendende traditioner fra år til år er afhængigt af både børnegruppens sammensætning, de tilstedeværende pædagogiske ressourcer og de temaer, som der løbende arbejdes med. I vuggestuen kan der således typisk være et stærkt fokus på den mad, som vi spiser til jul og de sange, som vi synger, når vi går om juletræet i Danmark, mens der i førskolegruppen måske i stedet er et tydeligere fokus på de juletraditioner, som går på tværs af landegrænser og det at skrive ønskesedler til julemanden.

I dagligdagen er de voksne opmærksomme på at være tydelige rollemodeller i forhold til de værdier og den kultur og adfærd, som vi ønsker at give børnene. Den formidlede og ønskede kultur og adfærd går igen uanset, om barnet færdes i vuggestue, børnehave, SFO eller skole. Kulturen bygger på grundlæggende demokratiske værdier som åbenhed, anerkendelse, tillid og respekt. Målet er, at Solsikkens børn skal kunne praktisere et anerkendende og inkluderende livssyn og skal opnå både mod og lyst til at gøre deres stemme gældende i de demokratiske sammenhænge, som de har mulighed for. Metoden er for en stor del beskrevet i Herning Model Dagtilbud.

Foruden det pædagogiske arbejde med børnenes dannelsesproces i forhold til at navigere i forskellige sociale og kulturelle sammenhænge, handler læreplanstemaet Kultur, æstetik og fællesskab også om at under-

støtte børnenes glæde ved æstetiske oplevelser og egen skabende praksis. I Solsikken sker dette selvfølgelig i hverdagen, hver eneste gang et barn anerkendes for sin gode fantasi eller tegningen, som det har gjort sig umage med. Men det foregår mere målrettet igennem valget af de aktiviteter, som børn og voksne arbejder med i de strukturerede læreplansforløb. Det sker fx når børnene i et læringsforløb ser film eller teater, som relaterer til emnet, som de arbejder med. Når de besøger biblioteket eller et museum for at få mere viden. Når de tegner, maler eller fotograferer deres oplevelser undervejs i et forløb. Eller når de med hjælp fra voksne skriver et teaterstykke og synger og danser deres eget personlige budskab ud. Jo ældre børnene er, jo mere medbestemmelse har de i valget af aktiviteter.

Evalueringsskultur

”Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringsskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen skal offentliggøres.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 50-51

Det er ikke et lovkrav at beskrive dagtilbuddets dokumentations- og evalueringsspraksis i den pædagogiske læreplan, men det kan være en fordel i udarbejdelsen af læreplanen at forholde sig til den løbende opfølgning og evaluering af indholdet i læreplanen.

Hvordan skaber vi en evalueringsskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

Det vil sige, hvordan dokumenterer og evaluerer vi løbende vores pædagogiske arbejde, herunder sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og de tolv pædagogiske mål?

Her kan I kort beskrive jeres arbejde med at etablere en evalueringsskultur som en del af det daglige pædagogiske arbejde. I kan fx beskrive, hvordan I arbejder systematisk med evaluering, om I arbejder med særlige metoder, om I arbejder eksperimenterende eller undersøgende med et særligt fokus, samt hvordan, hvor ofte og i hvilke fora I drøfter og reflekterer over jeres pædagogiske praksis mv.

I Solsikken evalueres det pædagogiske arbejde på flere niveauer:

- Arbejdet med det enkelte barn og den enkelte børnegrupperes læring evalueres løbende ved hjælp af dialogprofileringer. I vuggestuen vurderes børnene individuelt og personalet benytter dialogprofilens spørgsmål som støtteredskab. I børnehaven udfylder stuepersonalet dialogprofiler på samtlige børn forud for og afslutningsvis ved hvert læringsforløb, - dvs. minimum tre gange årligt. Resultatet af dialogvurderingerne sammenholdes med personalets og evt. forældrenes iagttagelser af børnene og anvendes herefter som evaluering på effekten af det strukturerede pædagogiske arbejde og

som udgangspunkt for fastlæggelsen af nye mål for det næste læringsforløb. I tilrettelæggelsen af læringsforløb anvendes et skema, som har udgangspunkt i SMTTE-model og som sikrer at planlægningsprocessen indeholder pædagogiske overvejelser om bl.a. forældresamarbejde, deltagelsesmuligheder for børn i udsatte positioner, brug af digitale redskaber, demokratiske processer osv. Både evalueringen, samt formuleringen af nye pædagogiske overvejelser, mål og handleplaner sker skriftligt og udleveres til forældrene efter faglig sparring med pædagogisk leder. Undervejs i hvert læringsforløb evaluerer og personalet valg af aktiviteter, gruppeopdeling og egen pædagogisk tilgang løbende (læringsmiljø) og justerer ved behov (ugentlige stuemøder). De enkelte gruppers planlagte læringsforløb deles kort på de månedlige personalemøder mhp, sparring og planlægning af eventuelle fællesaktiviteter.

- Tilbagevendende traditioner evalueres løbende på de månedlige personalemøder.
- Læringsmål for rutinesituationer formuleres og evalueres ligeledes på personalemøder. Der er pt. formuleret fælles læringsmål for aflevering og afhentning af børn, indeleg, garderobesituationen og måltiderne.
- Læringsmiljøer på fællesområder, samt dertilhørende læringsmål og anvendelse af proaktive strategier formuleres og evalueres ligeledes på personalemøder. Der er pt. drøftet læringsmål og proaktive strategier for dukkekrogen, salen og Science.
- For at understøtte en læringskultur, som også giver muligheder for feedback i hverdagsituationer, afprøves pt forskellige tiltag på enkelte stuer:
  - at invitere en pædagog fra en anden stue ind og give nye vinkler til stuemøder
  - anvendelse af HMDs spørgegeark som refleksionsramme.
  - brug af video og reflekterende team på enkelte personalemøder.

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

Den pædagogiske læreplan evalueres årligt af personalet ved en pædagogisk dag i efteråret. Hvert andet år inddrages bestyrelsen forud for evalueringen.

Her kan I finde yderligere inspiration til arbejdet med den pædagogiske læreplan

Til at understøtte og inspirere jeres videre arbejde med den styrkede pædagogiske læreplan er der udviklet en række øvrige materialer. Alle inspirationsmaterialer – nuværende og kommende – kan findes på www.emu.dk/dagtilbud

Redskab til selvevaluering er en ramme til systematisk at analysere jeres praksis inden for centrale områder i den styrkede pædagogiske læreplan.

Redskab til forankringsproces indeholder fem tilgange til, hvordan I kan arbejde med forandring og forankring af et stærkt pædagogisk læringsmiljø.

Film introducerer indholdet i og illustrerer hovedpointer fra publikationen *Den styrkede pædagogiske læreplan*.

Forskellige tematiske materialer dykker ned i viden om et tema og giver inspiration til dialog og handling. Her er bl.a. materialer om evaluering af pædagogisk praksis, som understøtter en systematisk tilgang til det at evaluere.

Der offentliggøres løbende nye temaer.

Alle materialer kan findes på www.emu.dk/dagtilbud